

Motion till riksdagen 2021/22:449

av **Hanna Gunnarsson m.fl. (V)**

En feministisk utrikes- och säkerhetspolitik

1 Innehållsförteckning

2 Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3 Inledning.....	3
4 Utveckling och säkerhet på feministisk grund	5
4.1 Förebyggande av väpnade konflikter.....	7
4.2 Feministiska rörelser.....	8
4.3 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	8
4.4 Jämställdhet som ursäkt för krig.....	9
5 FN:s resolutioner för kvinnors säkerhet	10
5.1 Sveriges nationella handlingsplan	11
5.2 Kvinnors rättigheter och deltagande i fredsprocesser.....	11
5.3 Sexuellt våld i väpnade konflikter	12
5.4 Genusperspektiv vid internationella insatser	13
5.5 Ratificera FN:s kärnvapenavtal	14
6 Säkerhetspolitisk forskning	15
7 En demokratisering av försvaret.....	15

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges regering bör intensifiera arbetet med att främja en jämställd fördelning av makt i världen och att kvinnor aktivt uppmuntras och stärks i sin strävan att nå politisk makt på olika nivåer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i högre utsträckning bör prioritera arbetet med att förebygga väpnade konflikter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i syfte att konkretisera arbetet med att förebygga väpnade internationella konflikter bör upprätta en heltäckande handlingsplan för ändamålet samt återkomma med ett förslag på hur arbetet ska organiseras på ett mer effektivt sätt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för ett tydligt stöd till handlingsfrihet för kvinnorörelser runt om i världen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör anta en global SRHR-strategi för det internationella arbetet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för ett ökat stöd till SRHR inom FN:s humanitära insatser och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom FN bör verka för att resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet får genomslag i samtliga resolutioner som säkerhetsrådet behandlar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att de stater som bidrar med personal till FN:s fredsbevarande insatser antar nationella handlingsplaner, som inkluderar kontinuerlig utbildning, för resolution 1325 och ge stöd till detta arbete och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild svensk ambassadör bör tillsättas för frågan om att stärka det svenska arbetet med att implementera resolution 1325 och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom FN bör verka för att kvinnors deltagande i fredsprocesser ska öka och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att Internationella brottmålsdomstolen (ICC) skaffar sig den kompetens som krävs för att kunna utreda misstankar om sexuellt våld och avsätter tillräckligt med resurser för att samla in bevis och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att alla internationella insatser arbetar förebyggande för att motverka sexualiserat våld och övergrepp gentemot civilbefolkningen och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i kontakt med berörda myndigheter bör säkerställa att det finns tillgänglig information och

- nödvändiga rutiner för att möjliggöra uppgiftslämnande gällande sexuellt våld, sexuella trakasserier eller liknande missförhållanden för anställda vid internationella insatser oavsett arbetsplats och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen årligen bör redovisa arbetet med att implementera FN:s resolution 1325 till riksdagen och tillkännager detta för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att alla samarbetsländer vid internationella insatser ska ha en handlingsplan för att implementera FN:s resolution 1325 och tillkännager detta för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör sätta upp mål och delmål för att inom sex år nå målet att 40 procent av deltagarna vid fredsbevarande insatser ska vara kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige omgående bör ratificera FN:s avtal om förbud mot kärnvapen och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN bör agera för att Europa ska bli en kärnvapenfri zon och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge berörda myndigheter i uppdrag att särskilt arbeta för ett ökat internationellt forskningsutbyte kring kvinnors och flickors situation inom säkerhetspolitiska frågor och fredsfrämjande insatser och tillkännager detta för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmakten bör uppdras att återkomma med en plan för hur en jämn könsfördelning ska uppnås inom organisationens olika nivåer till senast 2040 och tillkännager detta för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmakten bör uppdras att genomföra en årlig jämställdhetskartläggning och tillkännager detta för regeringen.

3 Inledning

Kränkningar av kvinnors rättigheter är det vanligaste och mest omfattande brottet mot de mänskliga rättigheterna. Världen över begränsas och hotas kvinnors liv av diskriminerande lagstiftningar och samhällsnormer. Könsdiskriminering är en stor orsak till fattigdom, och kvinnor som oftast har det verkliga försörjningsansvaret för familjen saknar många gånger de mest basala rättigheterna. Kvinnors rättigheter är en förutsättning för fred, säkerhet och utveckling. Att öka kvinnors möjligheter till utbildning och försörjning bidrar till att förbättra den enskilda kvinnans ställning, främjar jämställdhet i stort och bidrar dessutom till hela samhällets utveckling. Samtidigt är det viktigt att understryka att kvinnor världen över i högsta grad själva är aktörer. Det är därför avgörande att det är kvinnor själva som sätter dagordningen för arbetet med jämställdhet nationellt såväl som internationellt, och att Sverige verkar för att kvinnor finns representerade och inkluderas i alla former av beslutsprocesser.

Vänsterpartiet vill att alla politikområden vilar på en feministisk grund. Utrikes- och säkerhetspolitiken är inget undantag. Krig och väpnade konflikter påverkar kvinnor och

män på olika sätt och i olika utsträckning. En fredsprocess som leder till att våldet mot män upphör, innebär inte per automatik att våldet mot kvinnor upphör. Kvinnor och barn är de som drabbas hårdast i en konflikt och betydande resurser måste därför satsas på deras behov av skydd och stöd under och efter en konflikt. Målet med en feministisk utrikes- och säkerhetspolitik är alltid att förebygga och förhindra att krig och konflikter överhuvudtaget bryter ut.

I den värld vi lever i är män norm och kvinnor undantag. Generella beskrivningar av världen utgår från mäns erfarenhet och mäns behov, medan kvinnors erfarenheter och behov osynliggörs eller beskrivs som särintressen. Brist på makt, inflytande och rörelsefrihet, brist på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt mäns våld mot kvinnor är viktiga säkerhetsfrågor både nationellt och internationellt. Utan ett institutionaliserat genusperspektiv kommer även genomförandet av politik att utgå från mäns erfarenheter och upplevelser. Utrikes- och säkerhetspolitik måste därför inkludera ett tydligt genusperspektiv om den ska omfatta hela befolkningen och vara långsiktig och framgångsrik. Ska det konfliktförebyggande arbetet ge resultat måste kvinnors och mäns olika upplevelser av osäkerhet ses och mötas. Ska internationella insatser vara framgångsrika måste både kvinnor och män delta i insatserna och de måste alla ha kompetens att förstå och bemöta väpnade konflikters olika konsekvenser för kvinnor och män. Ska freds- och försoningsprocesser nå framgång måste kvinnor finnas med vid förhandlingsbordet som jämlika deltagare. Ska vi nå en jämlik och jämställd värld där alla är fria att leva sina liv som de själva önskar måste kvinnor finnas med i de beslutande församlingarna. Utan en jämn fördelning av makt mellan kvinnor och män kan inte hållbar fred, säkerhet och utveckling nås.

För närvarande verkar alltför många av dagens beslutsfattare ha en oförmåga eller ovilja att se kvinnors rättigheter som en central del av utrikes- och säkerhetspolitiken. Detta är inte bara ett svek mot hälften av världens befolkning utan leder dessutom till bristfälliga beslut när det gäller internationell fred, säkerhet och utveckling. Växande högerextremism och reaktionära strömningar i Europa och i vår omvärld utgör ett direkt säkerhetshot mot i synnerhet kvinnor, hbtq-personer och andra som inte passar in i det konservativa, nationalistiska samhällsbygget. Det är av största vikt att motarbeta en sådan utveckling.

Under väpnade konflikter ökar våldet mot kvinnor och tar sig mer extrema uttryck. Systematiska våldtäkter är vanligt förekommande som en del av krigföringen. Hotet mot kvinnors säkerhet upphör inte heller när den väpnade konflikten upphör. Jämställdhet är en viktig faktor för fred och demokrati. För att kvinnor ska kunna delta på lika villkor som medborgare i ett samhälle krävs en stark demokratisk utveckling när konflikten väl är över. För att uppnå verklig demokrati måste kvinnors deltagande öka på samtliga nivåer i samhället.

I dag är det i princip uteslutande män som deltar i processen när fred förhandlas fram efter en konflikt. En förutsättning för att uppnå långsiktig fred och stabilitet är att involvera även kvinnor. Utan kvinnors erfarenheter och kunskaper går nödvändiga delar förlorade i planeringen av det nya samhälle som ska byggas upp efter krig och konflikter. Jämställdhet är både ett mål i sig och en förutsättning för att nå fred, säkerhet och utveckling.

Kvinnors demokratiska inflytande som beslutsfattare är fortfarande begränsat i många av världens länder. Enligt UN Women utgör kvinnor endast 25 procent av alla nationella parlament, och i endast 22 länder är kvinnor regerings- eller statschefer. 119 länder har aldrig haft en kvinna som högsta politiska ledare, däribland Sverige, och med

nuvarande takt kommer världen inte nå jämställdhet inom de högsta politiska uppdragen på ytterligare 130 år. Kvinnors möjlighet att delta i politiska rörelser, uttrycka sina åsikter fritt, kandidera i val och bli valda till beslutande församlingar är en avgörande faktor i den demokratiska utvecklingen, något vi tänker lite extra på nu när Sverige firar hundra år av rösträtt för kvinnor. Det är alltid eftersträvansvärt att kvinnor utgör minst hälften av ledamöterna i parlament och regeringar, och att kvinnor även kan nå de högsta politiska uppdragen. Detta kräver aktivt arbete för jämställdhet på alla nivåer i samhället.

Sveriges regering bör intensifiera arbetet med att främja en jämställd fördelning av makt i världen och att kvinnor aktivt uppmuntras och stärks i sin strävan att nå politisk makt på olika nivåer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Den svenska regeringen har uttalat att den är världens första feministiska regering och ska bedriva en feministisk utrikespolitik. Vänsterpartiet, som länge drivit på för en feministisk politik, har välkomnat och stöttat det ställningstagandet. Trots det väljer regeringen att se mellan fingrarna eller till och med stödja stater som bryter mot mänskliga rättigheter. Ett av de tydligaste exemplen är vapenexporten där Sverige, med regeringens goda minne, fortsätter att sälja vapen till länder som förnekar kvinnor de mest basala rättigheterna. Den svenska vapenexporten når även aktivt krigförande länder som deltar i konflikter där könsrelaterat våld ökar, barnäktenskap ökar, färre flickor går i skolan och kvinnors och flickors tillgång till mödravård försämras. Det är oförenligt med regeringens uttalade feministiska utrikespolitik. Läs mer om hur Vänsterpartiet ser på dessa målkonflikter i motionerna Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i världen (2020/21:170) och med anledning av prop. 2019/20:188 Sveriges genomförande av Agenda 2030 (2020/21:249).

4 Utveckling och säkerhet på feministisk grund

Inom utrikes- och säkerhetspolitiken har kvinnor traditionellt setts som passiva offer. Det stämmer att kvinnor i högre grad drabbas av krigets konsekvenser, såsom social utsatthet och fattigdom. Samtidigt ger det inte hela bilden. Kvinnors aktiva deltagande för ökat inflytande, kamp för överlevnad för sig själva och sina familjer och även deltagande i strid bevisar motsatsen. Kvinnor som håller samman vardagen när allting rämman, som håller kontakt med släkt och vänner och som slutligen tvingas förbereda en flykt är allt annat än passiva. En feministisk utrikes- och säkerhetspolitik måste inkludera flera perspektiv där även kvinnors motstånd räknas. Målet är en jämställd politik som tar kvinnors villkor, viljor och drömmar på lika stort allvar som mäns.

Traditionella säkerhetsbegrepp fokuserar på statens säkerhet mot externa militära hot men klarar inte av att fånga den bredd av utmaningar vi står inför i dag. De traditionella instrumenten för att skapa säkerhet – militär maktbalans och avskräckning – är alltför otillräckliga för att hantera de många säkerhetsutmaningar som fattigdom, klimatkrisen och pandemier ställer oss inför. För att möta dagens säkerhetsproblem krävs därför en bredare syn på vad säkerhet är och vem den är till för.

En studie från Tufts University 2004 visar t.ex. hur den afghanska civilbefolkningen definierade säkerhet annorlunda än vad FN och de då närvarande internationella militära styrkorna gjorde. Områden som FN klassat som säkra uppfattades från civilbefolk-

ningen som osäkra och vice versa. Helt enkelt för att befolkningens säkerhetsproblem var andra än det internationella samfundets.

Vänsterpartiet vill se ett breddat säkerhetspolitiskt begrepp. Att låta säkerhetspolitiken ta avstamp i det som brukar benämnas som mänsklig säkerhet är ett sätt att markera en förskjutning från staters säkerhet genom vapen, till folkens och människornas säkerhet genom utveckling och samarbete. De största säkerhetshoten är de civila hoten. Genom att flytta fokus från staten till människorna förändras vår bild av vad som bör ingå i och prioriteras i en säkerhetspolitisk debatt, och än mer av hur säkerhetsproblem bör lösas. Det gör satsningar på utbildning, fattigdomsbekämpning och respekt för mänskliga rättigheter till viktiga säkerhetspolitiska instrument.

En feministisk säkerhetspolitik kan därför inte reduceras till att enbart handla om frågor som rör militära angelägenheter. Utrikespolitiska beslut och internationella handelsavtal och handelsvägar är exempel på avgörande faktorer som kan både möjliggöra eller hindra fred och stabilitet och säkra eller försvaga kvinnors rättigheter.

Kvinnors deltagande ska inte vara villkorat eller tillfälligt. För att bygga verklig och hållbar jämställdhet krävs att kvinnor aktivt kan delta på alla samhällsnivåer. Genusperspektivet ska genomsyra alla områden, oavsett om det handlar om infrastruktursatsningar, handelsavtal eller vapenexport. Arbetet ska vara målstyrt och möjligt att utvärdera och följa upp.

Eftersom säkerhetshot mot kvinnor sällan finns med på den säkerhetspolitiska agendan vill Vänsterpartiet förändra säkerhetsbegreppet till att även inkludera kvinnors säkerhet. Brist på makt, inflytande och rörelsefrihet, brist på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, samt mäns våld mot kvinnor är viktiga säkerhetsfrågor både nationellt och internationellt.

Frågor som rör kvinnors kroppar betraktas sällan som en säkerhetsfråga. I dag är mödradödlighet en av de vanligaste dödsorsakerna för flickor mellan 15 och 19 år i låg- och medelinkomstländer. I det ljuset blir den tidigare Trumpadministrationens beslut om att hindra allt bistånd från USA till organisationer som försvarar kvinnors rätt till lagliga och säkra aborter en i praktiken allvarlig säkerhetsrisk för miljontals kvinnor. Även om den nya Bidenadministrationen ändrat det beslutet i år kommer det indragna biståndet få långvariga effekter, främst för kvinnor på landsbygden i låginkomstländer utan tillgång till reproduktiv hälso- och sjukvård. På samma sätt är de nyligen fattade besluten om att starkt begränsa aborträtten i delstaten Texas ett hot mot kvinnors hälsa och självbestämmande. Rätten till sin egen sexualitet, tillgången till god mödravård, frihet från mäns våld, möjligheten att göra abort, trygghet att röra sig i det offentliga rummet och makt över sitt eget liv är alla exempel på grundläggande faktorer för att kvinnor ska kunna vara säkra.

Därtill kommer den politiska utveckling i stora delar av världen där nationalistiska och fascistiska strömningar går på offensiven. Det är en rörelse som inte sällan bygger sin politiska agenda på repression mot och kontroll av kvinnor och flickor. Det kan t.ex. ta sig uttryck genom begränsade rättigheter eller genom att mäns våld mot kvinnor på det ena eller andra viset sanktioneras. Ett exempel är Turkiets utträde ur Europarådets konvention mot våld mot kvinnor, den s.k. Istanbulkonventionen. Det har lett till att fler kvinnorrättsaktivister fängslas och att det könsbaserade våldet ökar, tillsammans med att antalet kvinnor som mördas av män ökar. En sådan utveckling utgör ett direkt hot mot kvinnor som grupp.

Sverige och världen står i dag inför större utmaningar än på länge och vi befinner oss i ett i många avseenden nytt säkerhetspolitiskt läge. Rysslands destabiliserings-

försök, cyberattacker, kriget i Syrien, talibanernas maktövertagande i Afghanistan och turkiska kränkningar av mänskliga rättigheter genererar en politisk osäkerhet samtidigt som terrordåd och ökande fascistiska strömningar skapar osäkerhet och otrygghet i Europa. Också klimatförändringar, pandemier och naturkatastrofer måste inkluderas i det säkerhetspolitiska perspektivet. I dag är fler människor på flykt i världen som en konsekvens av klimatförändringarna än p.g.a. krig och konflikter. Lite tyder på att de globala målen i Agenda 2030 kommer att uppnås då människor fortfarande svälter ihjäl och många dör i enkla eller okomplicerade sjukdomar eller i samband med graviditet och förlösning i stora delar av världen och livsviktiga vaccin inte når fram till världens fattigaste.

Trots att det råder bred enighet om att jämställdhetsfrågor är centrala både för utveckling i stort och i svenskt utvecklingssamarbete så saknas det tydliga siffror på hur stor andel av det svenska biståndet som går till flickor och kvinnor respektive pojkar och män. Vänsterpartiet menar att Sverige, i en värld där kvinnor systematiskt diskrimineras och åsidosätts, bör ha som målsättning att avsätta hälften av biståndet eller mer till flickor och kvinnor. Läs mer om Vänsterpartiets krav när det gäller Sveriges bistånd i motionen En svensk utvecklingspolitik för rättvisa, jämställdhet och hållbar utveckling (2021/22:921).

4.1 Förebyggande av väpnade konflikter

Sverige deltar i dag i en rad internationella samarbeten som, trots att de sker till relativt höga kostnader, inte förmår skapa säkerhet – varken för Sverige eller för vår omvärld. Vänsterpartiet vill se en offensiv freds- och säkerhetspolitik som sätter demokrati, folkrätt och mänskliga rättigheter i centrum. Vi vill se en omfördelning där resurser flyttas från några av våra största militärt inriktade internationella samarbeten till civila förebyggande, säkerhetsskapande och uppbyggande åtgärder. Militära internationella insatser ska endast utföras när de anses nödvändiga för att säkerställa att civila insatser kan genomföras säkert. Det civila utvecklingsarbetet måste komma i första hand. Händelseutvecklingen och krisen i Afghanistan är ett tydligt exempel på vad som händer när civila åtgärder och mer långsiktiga utvecklingssamarbeten åsidosätts för att genomföra militära imperialistiska invasioner. Det saknar långsiktighet och lämnar kaos efter sig, för vilket kvinnor och flickor får betala det högsta priset.

Vänsterpartiet är starkt kritiska till militariseringen av EU:s arbete, där flera länder vill se en gemensam EU-armé och högre murar runt Europa för att stoppa flyktingar från att fly hit. Vi vill inte att Sverige ska delta i internationella insatser som leds av EU eller Nato utan att dessa resurser i stället ska satsas på konfliktförebyggande arbete för utveckling och demokrati. Läs mer om Vänsterpartiets syn på Nato och EU:s militära insatser i motionerna med anledning av skr. 2020/21:56 Internationella försvarssamarbeten (2020/21:3814) och För militär alliansfrihet (2017/18:554).

Arbetet med att förebygga väpnade konflikter får enligt Vänsterpartiet inte det utrymme det bör ha enligt fastslagna prioriteringar i utrikes- och säkerhetspolitiken, trots regeringens uttalade feministiska utrikespolitik. Sverige måste i högre grad prioritera det förebyggande arbetet som är långt mer effektivt vad gäller mänskligt välmående, jämställdhet och demokrati, jämte social och ekonomisk utveckling. Förebyggande arbete för fredsbyggande och undanröjande av risker för väpnad konflikt måste utgöra grunden för det säkerhetspolitiska arbetet. De åtgärder som Sverige vidtar för att förebygga väpnade konflikter måste också tydligare vara kopplade till konkreta

risksituationer. Indirekta insatser som kan handla om utvecklingssamarbete och nedrustningsarbete måste gå hand i hand med mer konkreta insatser.

Sverige bör i högre utsträckning prioritera arbetet med att förebygga väpnade konflikter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I syfte att konkretisera arbetet med att förebygga väpnade internationella konflikter bör regeringen upprätta en heltäckande handlingsplan för ändamålet samt återkomma med ett förslag på hur arbetet ska organiseras på ett mer effektivt sätt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.2 Feministiska rörelser

Kvinnorättsförfvarare utsätts ofta för hot om våld, särskilt sexuellt våld, för att tystas. Att bli gripen och arresterad drabbar aktivister oavsett kön, med skillnaden att kvinnliga aktivister riskerar att bli utsatta för sexuellt våld och ryktesspridning med allvarliga sociala konsekvenser som följd. Även om inga övergrepp begås kan enbart misstanken om att en kvinna har blivit våldtagen under en arrest räcka för att skada hennes rykte, vilket kan ha stor betydelse i många delar av världen. Medan manliga aktivister ofta porträtteras som hjältar efter en fängelsestid riskerar kvinnliga aktivister att få leva med omgivningens spekulationer om vad hon kan ha utsatts för i fängelset. Även vid demonstrationer och möten som innebär stora folksamlingar finns samma rädsla och risk.

Organisationen Kvinna till Kvinna beskriver i sin rapport Så tystas en kvinnorörelse hur kvinnorörelsen drabbas av demokratins krympande utrymme. Rapporten bygger på enkätsvar från 123 kvinnorättsförfvarare från 32 länder i Centralasien, Mellanöstern, Afrika och Europa samt djupintervjuer med kvinnorättsförfvarare i åtta länder. Sammantaget tecknar den en bild av hur repressiva regeringar, allt hårdare lagstiftning och ökad byråkratisering hotar dem som arbetar för mänskliga rättigheter. Över 60 procent av de tillfrågade beskrev att deras utrymme att agera har krympt och att det framför allt beror på regeringars rädsla för politisk förändring, ökande nationalism och konservativa värderingar. 85 procent menar att kvinnliga aktivister drabbas hårdare än manliga, bl.a. genom minskade möjligheter till finansiering, men också genom ett ökat fokus på kvinnors traditionella roll som mödrar snarare än som politiska aktörer, samt att kvinnor stängs ute från politiska arenor.

Sverige har ett anseende i världen av att vara förespråkare för kvinnors rättigheter som det är viktigt att vi bevarar och stärker. Coronapandemin har skapat ett tillfälle för stater att införa repressiva lagar som kraftigt inskränker det demokratiska utrymmet. Vänsterpartiet anser att det därför är än viktigare att Sverige vid alla givna tillfällen och med den starkaste av kraft stödjer kvinnorättsorganisationer i världen.

Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för ett tydligt stöd till handlingsfrihet för kvinnorörelser runt om i världen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.3 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Rätten till hälsa, till sin sexualitet och att bestämma över sin kropp är grundläggande mänskliga rättigheter. Det är dock en rättighet som kränks och inskränks i många länder. Över stora delar av jorden möter människor, oavsett kön, inskränkningar i

sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Kvinnor och flickor betalar med sina liv och sin hälsa för inskränkningar i rätten till sin kropp, reproduktion och sexualitet. Inskränkningar i SRHR utgör dessutom ett av de största hindren för demokrati, ekonomisk utveckling och fattigdomsbekämpning. Utan stora satsningar på SRHR kommer det att bli svårt att göra framsteg inom någon del av utvecklingspolitiken. Att kvinnor tillåts äga rätten till sin egen kropp och själva fatta beslut om huruvida de vill skaffa barn och i så fall när och hur är en förutsättning för att få makt över sitt eget liv. Det är en nödvändighet för såväl ett jämställt som ett jämlikt samhälle med en rättvis fördelning av makt och resurser.

I Agenda 2030 har världens länder slagit fast att alla människor i världen ska ha tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter till år 2030. För att det ska bli möjligt krävs dock ett brett arbete som inkluderar fattigdomsbekämpning och ökad jämlikhet. Det kräver också att frågan om SRHR kommer högre upp på dagordningen. Att Sverige från förra året har en nationell SRHR-strategi är ett viktigt steg för en modern syn på sex och jämställdhet. En liknande global strategi skulle kunna vara ett viktigt verktyg i det internationella arbetet och för att konkretisera vad en feministisk utrikespolitik innebär när det kommer till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Sverige måste fortsätta vara en stark röst för sexuell och reproduktiv hälsa i världen.

Regeringen bör därför anta en global SRHR-strategi för det internationella arbetet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ett annat område med växande utmaningar är arbetet med SRHR-frågor i humanitära kriser. Vi ser i dag ett tydligt samband mellan väpnade konflikter och andra allvarliga humanitära situationer och ökad mödradödlighet, fler barnäktenskap och ökande sexualiserat våld. Det pågår flera utdragna konflikter runt om i världen och fler människor än någonsin tidigare befinner sig i dag på flykt. Vi ser också att människor lever på flykt under allt längre tid. Behoven är enorma i konfliktområden och i flyktingläger. Det handlar om att motarbeta barnäktenskap och sexualiserat våld och att säkra tillgången till preventivmedel, säkra aborter och mödravård. Flera organisationer, exempelvis United Nations Population Fund (UNFPA) och International Planned Parenthood Federation (IPPF), har börjat ställa om sin verksamhet för att förstärka sitt arbete med SRHR i humanitära kriser. FN är den givna aktören för att samordna detta arbete.

Sverige bör verka för ett ökat stöd till SRHR inom FN:s humanitära insatser. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Mer om Vänsterpartiets politik gällande Sveriges globala SRHR-arbete går att läsa i motionen Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i världen (2020/21:170).

4.4 Jämställdhet som ursäkt för krig

Vi vet sedan länge att de som får det svårast i krig och väpnade konflikter är de som redan innan har de mest utsatta positionerna. FN uppskattar att majoriteten av alla människor som lever i fattigdom är kvinnor. Kvinnor förväntas ta ansvaret för det obetalda hemarbetet och det vårdande arbetet i fredstid såväl som under konflikt. Mäns våld inklusive sexuella övergrepp mot kvinnor sker över hela världen och ökar i krig och väpnade konflikter. Trots det förekommer kvinnors bristande makt och inflytande som ett argument för att inleda eller delta i väpnade konflikter som i själva verket inte handlar om någonting annat än stormaktsspel och traditionell krigföring.

USA:s invasion av Afghanistan och det svenska deltagandet i International Security Assistance Force (Isaf) motiverades i hög utsträckning med de afghanska kvinnornas

lidande. Utländska soldater skulle frigöra afghanska kvinnor genom militär närvaro. Det svenska deltagandet under perioden 2002–2014 utvärderades i den s.k. Afghanistanutredningen (SOU 2017:16). En av frågeställningarna var huruvida kvinnors position har stärkts som ett resultat av den svenska insatsen. Även om utredningen menar att vissa förändringar skett i positiv riktning är man mycket vag och understryker att hållbarheten i förändringarna inte kan tas för given. Man poängterar också att det internationella biståndet tycks ha varit en avgörande faktor. I detta sammanhang bör svenska Afghanistankommitténs arbete särskilt nämnas. Den svenska Försvarsmakten hade som målsättning att integrera ett genderperspektiv i återuppbyggnadsarbetet i norra Afghanistan. En ansats som i efterhand visat sig vara obetydlig för den kvinnliga delen av civilbefolkningen. Detta ska ses i ljuset av att kriget och förödelsen skapat ytterst svåra omständigheter för miljontals kvinnor. Vänsterpartiet anser att Sveriges alla 20 år i Afghanistan ska utvärderas oberoende och grundligt. Hur kvinnor och flickor påverkats bör vara en fundamental del av en sådan utvärdering.

Samtidigt förekommer väpnad kamp med ideologiska förtecken där syftet verkligen är kvinnors frigörelse. De kurdiska styrkorna som strider mot Daesh/IS i syriska Kurdistan har jämställdhet som ett uttalat mål. Både de kvinnliga och de manliga styrkorna i YPJ (Kvinnornas försvarsenheter) respektive YPG (Folkets försvarsenheter) strider för kvinnors och mäns lika värde. Det ska ställas i kontrast mot den religiösa stat som Daesh vill upprätta. För de kvinnliga soldaterna i YPJ blir deltagandet både ett ideologiskt ställningstagande och en kamp för personlig frigörelse.

5 FN:s resolutioner för kvinnors säkerhet

År 2000 antog FN:s säkerhetsråd enhälligt resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Den bygger på tre grundläggande principer: deltagande, konfliktförebyggande och skydd. Ett antal uppföljande resolutioner har därefter antagits och tillsammans utgör de den internationella agendan för kvinnor, fred och säkerhet. Resolutionerna slår bl.a. fast att kvinnors ökade deltagande i att förebygga, hantera och lösa konflikter samt i fredsbyggande och återuppbyggande efter konflikt är en förutsättning för att uppnå hållbar internationell fred och säkerhet. De är ett viktigt verktyg för att uppvärdera kvinnors säkerhet. Vänsterpartiet värnar resolutionerna och ser ett stort behov av att stärka och intensivifiera arbetet. Vi vet att regeringen under Sveriges tid i FN:s säkerhetsråd lade mycket fokus på arbetet för kvinnor, fred och säkerhet, och vi anser att detta arbete måste fortsätta och stärkas ytterligare.

Trots att det är över 20 år sedan resolution 1325 antogs, har det visat sig svårt att göra verklighet av agendan. Den har på flera sätt hamnat i ett eget stuprör, utan att fullt ut genomföra de resolutioner som säkerhetsrådet antar. En övertro har skapats på att civilsamhället på egen hand ska kunna implementera agendan. Enskilda civilsamhällesorganisationer visar oftast däremot att de har en bra och utförlig förståelse av agendan, och många arbetar outtröttligt med att genomföra dess innehåll inom olika delar av samhällen. Ett större problem är avsaknaden av strukturella förändringar hos de institutioner och i de länder som har mest makt. Även FN själva brister i att inkludera agendan för kvinnor, fred och säkerhet i sina resolutioner.

Sverige bör inom FN verka för att resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet får genomslag i samtliga resolutioner som säkerhetsrådet behandlar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

De tio länder som bidrar med mest personal till FN:s fredsbevarande insatser står för över hälften av insatsernas samlade personalstyrka. Av dessa tio stater har endast fem antagit nationella handlingsplaner för resolution 1325. Att dessa stater har handlingsplaner är extra viktigt för efterlevnaden av agendan för kvinnor, fred och säkerhet.

Sverige bör verka för att de stater som bidrar med personal till FN:s fredsbevarande insatser antar nationella handlingsplaner, som inkluderar kontinuerlig utbildning, för resolution 1325 och ge stöd till detta arbete. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.1 Sveriges nationella handlingsplan

År 2016 antog regeringen Sveriges tredje nationella handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet. Handlingsplanen gäller arbetet under åren 2016–2020, men har förlängts över 2021 i väntan på att en ny ska tas fram. Vänsterpartiet har kritiserat tidigare handlingsplaner för en rad brister, såsom frånvaron av mätbara mål, en tydlig tidtabell, ett effektivt kontrollsystem och öronmärkta resurser för att genomföra handlingsplanen. Den nuvarande handlingsplanen har ambitionen att komma till rätta med vissa av dessa brister, t.ex. genom en tydligare ansvarsdelning. Vi ser dock behov av att utveckla detta ytterligare, i samband med att en ny handlingsplan ska tas fram. Hur handlingsplanen appliceras på Sveriges nationella kontext bör förtydligas, stärkandet av ett intersektionellt perspektiv och fortsatt förtydligande av mätbara mål är viktigt i framtagandet av en ny handlingsplan. Vikten av att handlingsplaner och styrdokument som denna också omsätts i praktiken kan inte nog understrykas.

För att stärka det svenska arbetet med att implementera resolution 1325 bör en särskild svensk ambassadör tillsättas för frågan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.2 Kvinnors rättigheter och deltagande i fredsprocesser

Utrikes- och säkerhetspolitik har traditionellt ansetts vara ett manligt område. Således även processer som syftar till att leda till fred och återuppbyggnad. FN:s utvecklingsfond för kvinnor (Unifem) beräknar att mellan åren 1992 och 2019 utgjorde kvinnor inom fredsprocesser globalt 13 procent av förhandlare, 6 procent av medlare och 6 procent av undertecknare. Omkring 70 procent av fredsprocesser under samma tidsperiod innehöll varken kvinnliga förhandlare eller undertecknare.

FN:s resolution 1325 Kvinnor, fred och säkerhet handlar bl.a. just om att stärka kvinnors rättigheter och deltagande i fredsprocesser. En ökad andel kvinnor i t.ex. fredsfrämjande insatser är ett viktigt mål i sig. Representation är en viktig byggsten i demokratin och botten i rättvisekrav. Det är grundläggande att understryka kvinnors avgörande uppgifter och roll i fredsprocesser, fredsbevarande trupper, rättsväsende, valprocesser, säkerhetssektorn och i återuppbyggnadsprocesser så som det beskrivs i resolution 1325 och de påföljande resolutionerna, t.ex. resolution 2122. Ett jämlikt deltagande mellan kvinnor och män i fredsprocesser är nödvändigt för hållbar fred och

mänsklig säkerhet. Vänsterpartiet anser det vara självklart att kvinnors och mäns representation och deltagande i fredsprocesser bör fördelas jämnt.

Sverige bör inom FN verka för att kvinnors deltagande i fredsprocesser ska öka. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.3 Sexuellt våld i väpnade konflikter

Mäns våld mot kvinnor är könsmaktsordningens grävsta uttryck. Sexuellt våld innebär ett maktutövande som är oerhört traumatiserande och kränker den personliga integriteten på ett högst personligt plan. Få brott anmäls och mörkertalet är mycket stort. Mäns våld mot kvinnor förekommer naturligtvis även under konflikter, både inom nära relationer och som en del av själva konflikten. I väpnade konflikter har systematiska övergrepp och våldtäkter ofta använts som vapen. Våldtäkt och sexuellt slaveri kan användas för att sprida rädsla, som hot, för att göra kvinnan ”obrukbar” och stigmatiserad eller som ett led i etnisk rensning genom att kvinnor avsiktligt görs gravida och därefter nekats abort. Terrorgrupper använder tvångsäktenskap som en metod för att gifta in sig i lokalsamhället och för att tvinga in flickor och kvinnor i rörelsen. Kvinnor som tagits till fånga under krig riskerar att hållas fängslade som sexslavar. Allt detta är trauman som finns kvar i samhället under mycket lång tid, även efter att fred har uppnåtts.

Toleransen och acceptansen för sexuellt våld tenderar också att bli högre som ett resultat av krig och konflikter. En ökad nivå av sexuellt våld fortsätter även efter att en konflikt formellt har upphört. Som exempel uppger Globalis och Svenska FN-förbundet att över 250 000 människor har blivit våldtagna under krigen i Demokratiska republiken Kongo. Enbart under 2020 dokumenterade FN-insatsen i landet över 1 000 fall av konfliktrelaterat sexuellt våld. Även soldater från FN:s fredsbevarande styrka har begått sexuella övergrepp. En studie från 2011 visar hur soldater som deltagit i konflikten legitimerar vissa våldtäkter genom att hänvisa till andra övergrepp man menar är värre.

Det är alltså inte bara aktörer i krig som står för det sexuella våldet – även fredsbevarande soldater och biståndsarbetare begår sexuella övergrepp. Den svenske FN-tjänstemannen Anders Kompass avslöjade 2014 sexuella övergrepp mot barn utförda av FN-soldater i Centralafrikanska republiken. Hans modiga visseblåsande fick mycket stor uppmärksamhet och satte fokus på detta maktmissbruk från FN-soldaternas sida. Även sexuell exploatering av prostituerade är vanligt förekommande i krig och konflikter. FN har utarbetat riktlinjer för straffrättsliga åtgärder för personal som bryter mot reglerna och exempelvis utnyttjar utsatta personer sexuellt i konfliktsituationer. Sådana riktlinjer är fullständigt nödvändiga; könsmaktsordningen existerar överallt.

Inom agendan för kvinnor, fred och säkerhet har FN:s säkerhetsråd antagit en rad resolutioner som behandlar sexuellt våld. År 2008 antogs den första – resolution 1820. I den krävs att sexuellt våld upphör i konflikter och att sexuellt våld erkänns som en typ av handling som bidrar till att konflikter förstärks och att fredsprocesser hejdas. Där slås också bl.a. fast att våldtäkt kan utgöra ett krigsbrott och att förövarna ska ställas inför rätta.

Problem uppstår dock när orden inte omsätts i konkret handling av världens stater. Som en följd av detta har en rad ytterligare resolutioner antagits: resolution 1888 som bl.a. ger FN:s generalsekreterare mandat att utse en särskild representant i arbetet mot sexuellt våld i väpnade konflikter och resolutionerna 1889, 1960, 2106, 2242, 2272 och

2467 som på olika sätt stärker arbetet mot sexuellt våld. Också den internationella brottmålsdomstolen i Haag har slagit fast att våldtäkt är att betrakta som ett krigsbrott.

Genom resolution 1960 fick FN dessutom ett förstärkt mandat och ytterligare ett verktyg mot straffriheten som ofta följer på sexuella våldsbrott. Som en följd av denna byggde FN:s särskilda representant i frågor som rör sexuellt våld i krig och konflikter, då Margot Wallström, upp en ny fristående organisation vars uppgift är att se till att de som gör sig skyldiga till övergrepp mot kvinnor och barn under konflikter grips. Detta arbete förs nu vidare av Pramila Patten, allt i enlighet med resolution 1820.

FN:s resolutioner är ett viktigt verktyg i arbetet med att förhindra sexuellt våld i väpnade konflikter. Vänsterpartiet menar att regeringen bör ge ovan nämnda initiativ sitt fulla stöd. Vänsterpartiet anser dock att arbetet med att genomföra FN-resolutionen 1820 är ett arbete som måste drivas på flera fronter.

Sverige bör verka för att Internationella brottmålsdomstolen (ICC) skaffar sig den kompetens som krävs för att kunna utreda misstankar om sexuellt våld och avsätter tillräckligt med resurser för att samla in bevis. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige bör även verka för att alla internationella insatser arbetar förebyggande för att motverka sexualiserat våld och övergrepp gentemot civilbefolkningen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.4 Genusperspektiv vid internationella insatser

Det är viktigt att Sverige agerar både nationellt och internationellt för att förbättra arbetet med FN:s resolutioner 1325 och 1820. Förutom ökad andel kvinnor i fredsfrämjande insatser måste det finnas ett genusperspektiv på de internationella insatserna. Anställda inom internationella insatser har vid upprepade tillfällen missbrukat sin maktposition genom att utnyttja kvinnor och flickor sexuellt. Förutom de direkta konsekvenserna för den utsatta motverkas det faktiska syftet med den internationella närvaron. Genom att bidra till den organiserade brottsligheten, som ofta kontrollerar prostitution och människohandel, upprätthåller man instabiliteten och våldet i landet. Meddelarfriheten måste gälla även för anställda vid internationella insatser som påtalar missförhållanden gällande sexuellt våld, oavsett om de arbetar i Sverige eller internationellt.

Regeringen bör därför i kontakt med berörda myndigheter säkerställa att det finns tillgänglig information och nödvändiga rutiner för att möjliggöra uppgiftslämnande gällande sexuellt våld, sexuella trakasserier eller liknande missförhållanden för anställda vid internationella insatser oavsett arbetsplats. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ett genusperspektiv måste också finnas med i valet av vilka insatser som görs och hur de genomförs. I Sveriges nationella handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet 2016–2020 slås fast att ”Sverige ska verka för att ett genusperspektiv genomsyrar EU:s civila och militära krishanteringsinsatser: från styrdokument och insatsrapportering till verksamheten i fält”. Det är en god ambition som ytterligare behöver konkretiseras, särskilt då det finns uppenbara genusbrister i tidigare internationella insatser Sverige deltagit i. Afghanistanutredningen (SOU 2017:16) konstaterar t.ex. att det finns få exempel på att Isaf-styrkor har tagit särskild hänsyn till kvinnor eller flickor i sina operationer. Ett exempel som lyfts upp är Isafs bidrag till att upprätta en ny lokal polis. Afghan Local Police (ALP) kom att delvis bestå av kända talibankrigare och personer

med en historia av att kränka de mänskliga rättigheterna. I vissa områden kom ALP att bli ett stort säkerhetsproblem för kvinnor. Sverige ska inte bidra till en sådan utveckling.

Regelbunden rapportering skulle göra det lättare för såväl riksdagen som det civila samhället att följa arbetet med implementeringen av FN:s resolution 1325.

Regeringen bör årligen till riksdagen redovisa arbetet med att implementera FN:s resolution 1325. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sveriges civila och militära insatser i andra länder ökar och därmed också samarbetet med andra länder. Om Sverige är det enda landet som arbetar med FN:s resolution 1325 är risken stor att frågorna om kvinnors säkerhet försvinner.

Sverige bör verka för att alla samarbetsländer vid internationella insatser ska ha en handlingsplan för att implementera FN:s resolution 1325. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I dag finns det en bred politisk samsyn om att kvinnor behövs inom försvaret, men inte mycket görs för att skynda på processen. Vänsterpartiet anser att målet vid fredsbevarande insatser måste vara att minst 40 procent av deltagarna är kvinnor.

Regeringen bör sätta upp mål och delmål för att inom sex år nå målet att 40 procent av deltagarna vid fredsbevarande insatser ska vara kvinnor. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.5 Ratificera FN:s kärnvapenavtal

Atombomberna som fälldes över Hiroshima och Nagasaki 1945 orsakade enorm förödelse och många människors död. Sedan dess har kvinnorörelser haft en central roll i kampen mot kärnvapen som tyvärr fortfarande är en viktig del i många länders försvarsdoktrin. Sverige har ett förflutet av aktivt arbete för nedrustning i allmänhet och kärnvapenavrustning i synnerhet. Användande av kärnvapen får enorma humanitära konsekvenser för flera generationer framåt, vilket hårdast drabbar kvinnor och barn.

Den globala upprustningen vad gäller kärnvapen är mycket illavarslande. I sin årsbok för 2020 konstaterar fredsforskningsinstitutet Sipri att även om antalet kärnvapen minskar något i världen fortsätter alla stater som innehar kärnvapen att modernisera sina vapenarsenaler. Att USA och Ryssland, som tillsammans innehar 90 procent av alla kärnvapen, fortsätter att modernisera sina stridsspetsar skapar osäkerhet i omvärlden. Genom Sveriges historia av militär alliansfrihet finns en unik röst som bör användas än tydligare för en global kärnvapenedrustning. Nedrustning är i högsta grad en fråga som hör hemma i en feministisk utrikes- och säkerhetspolitik.

Den 24 oktober 2020 ratificerade Honduras som 50:e land FN:s konvention om kärnvapenförbud. Därmed började den gälla efter 90 dagar, den 22 januari 2021. Detta är en stor framgång. Det är däremot beklagligt att Sverige som aktivt arbetat för att konventionen skulle komma till stånd trots det valt att inte ratificera konventionen. Som självständig och militärt alliansfri stat bör Sverige självklart tillhöra de länder som tar ställning mot kärnvapen genom konventionen.

Sverige bör omgående ratificera FN:s avtal om förbud mot kärnvapen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige bör även, som enskilt land såväl som medlem i EU och FN, agera för att Europa ska bli en kärnvapenfri zon. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Säkerhetspolitisk forskning

Ett nytt säkerhetsläge förändrar också villkoren för kvinnors och flickors säkerhet. De traditionella sätten för krigföring behöver inte nödvändigtvis sätta ramarna för framtidens krigföring. Det kräver en säkerhetspolitik som följer med i utvecklingen och som är beredd att ompröva gamla sanningar.

Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik ska grunda sig på politiska beslut tagna utifrån demokratiska och folkrättsliga principer gjorda utifrån en god och välgrundad omvärldsanalys. Forskning kring säkerhetspolitiska och fredsfrämjande åtgärder är en viktig del i det internationella arbetet. Det arbetet bör grunda sig på ett brett säkerhetspolitiskt begrepp som bottenar i ett genusperspektiv där kvinnors och flickors säkerhet inkluderas.

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) bedriver i dag bl.a. arbete inom området för säkerhetspolitiska studier och fredsfrämjande insatser. FOI har också en unik möjlighet till utvärdering och uppföljning av Sveriges internationella insatser. Vänsterpartiet är positivt till ökat internationellt samarbete vad gäller säkerhetspolitiska och fredsfrämjande studier. Vi ser behovet av att arbeta internationellt med forskning som rör vår omvärld.

Regeringen bör ge berörda myndigheter i uppdrag att särskilt arbeta för ett ökat internationellt forskningsutbyte kring kvinnors och flickors situation inom säkerhetspolitiska frågor och fredsfrämjande insatser. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7 En demokratisering av försvaret

Militären stod för det sista manliga yrkesmonopolet i Sverige. Det var först 1989 kvinnor blev tillåtna att lönearbeta inom försvaret. Inom den tidigare värnplikten kallades enbart män till mönstring och det dröjde till 1994 innan kvinnor tilläts göra värnplikt utan att man samtidigt avsåg att genomföra officersutbildningen. Även om Sverige var först i världen med att tillåta kvinnor att arbeta på samtliga militära befattningar, lever många föreställningar om manligt och kvinnligt kvar. Kvinnor sågs, och ses i viss mån, som en del av den nation som ska skyddas. Trots det har kvinnor under lång tid varit engagerade i försvaret på olika vis, bl.a. genom stödorganisationer som lottakåren, den största kvinnoorganisation som Sverige någonsin haft.

I dag består Försvarmaktens personal till ca 84 procent av män. Bland officerare och specialistofficerare är andelen ca 92 procent och bland gruppbefäl, soldater och sjömän ca 87 procent. Bland civilt anställda är fördelningen något jämnare även om män med sina 61 procent även där utgör en majoritet. Ökningen av antalet anställda kvinnor går långsamt och har dessutom planat ut. Den stora andelen män innebär ett demokratiskt underskott. Sverige har i dag en skevare könsfördelning i försvaret än många andra västländer.

Sedan Sverige beslutade att återinföra värnplikten kallas både kvinnor och män till mönstring. Det är ett viktigt steg för en mer jämställd försvarmakt och en mer folklig förankring av det svenska försvaret. Även om värnplikten i dag sker i relativt liten skala är det ett viktigt steg mot ett mer modernt försvar. Det ska vara möjligt att även göra civil tjänstgöring, något som vi tror kan öka andelen kvinnor ytterligare. Att total-

försvaret utgörs av människor med olika bakgrunder och erfarenheter är ytterst en fråga om demokrati.

Den nuvarande värnplikten innebär i egentlig mening att Sverige för första gången har allmän värnplikt eftersom den inkluderar både kvinnor och män. Det ger betydligt bättre förutsättningar för en jämställd försvarsmakt. Andelen män respektive kvinnor som gör värnplikt bör noga följas och utvärderas i syfte att uppnå en jämn könsfördelning. Jämställdhetsarbetet måste genomsyra all Försvarsmaktens verksamhet och kontinuerlig utbildning i jämställdhetsfrågor måste genomföras för samtliga anställda inom Försvarsmakten. I detta arbete är det framförallt viktigt att motarbeta alla former av sexuella trakasserier, diskriminering och kränkande behandling, något vi tyvärr fått rapporter om från både värnpliktiga och anställda den senaste tiden. När metoo-rörelsen startades i Sverige fanns det ett upprop även inom Försvarsmakten, #givaktochbitihop. Läs mer om hur Vänsterpartiet ser på arbetet mot sexuella trakasserier i motionen Åtgärder mot sexuella övergrepp, trakasserier och diskriminering i Försvarsmakten (2018/19:409).

Försvarsmaktens egen verksamhetsplan för jämställdhets- och jämlikhetsarbete för 2020–2026 är välformulerad. Den saknar dock tillräckliga mätbara kvantitativa och kvalitativa mål. För att uppnå kraven på delaktighet i resolution 1325 måste Försvarsmaktens arbete med jämställdhet och genusperspektiv i verksamheten intensifieras.

Vänsterpartiet vill se en försvarsmakt där kvinnor och män är jämlika och där kvinnor representeras i lika hög utsträckning som män, oavsett befattning. När dagens nyfödda fyller 18 och kallas till mönstring ska de mötas av en jämställd försvarsmakt.

Försvarsmakten bör uppdras att återkomma med en plan för hur en jämn könsfördelning ska uppnås på organisationens olika nivåer till senast 2040. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Försvarsmakten bör också uppdras att genomföra en årlig jämställdhetskartläggning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Hanna Gunnarsson (V)

Jens Holm (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Yasmine Posio (V)

Elin Segerlind (V)

Håkan Svenneling (V)

Jessica Thunander (V)